

*Konference o výsledcích projektu
„Sociální a kulturní soudržnost v diferencované
společnosti“*

Teorie koheze, stratifikace, sociální kapitál

*Sociologický ústav, v.v.i.
Akademie věd České republiky*

I. Bayer, J. Šafr, O. Špaček, M. Sedláčková

www.soc.cas.cz

10. prosince 2008, Praha, MPSV

**Přemost'ující sociální kapitál
a interakční
otevřenost/uzavřenost
české společnosti**

Jiří Šafr

Teoretická východiska: Přemostující sociální kapitál

- vznik celospolečenské soudržnosti skrze interakční otevřenost
→ koncept koheze jako „dobré společnosti“ (sociální propustnost)
- Jak vznikají dobré vztahy mezi lidmi a co je zachovává, co předchází projevům sociální dezintegrace?
- → sociální jinakost v přátelských sítích

Koheze → Kolektivní sociální kapitál

Složky SK:

- **kulturní:** normy kooperace, reciprocity (tolerance), sociální důvěra
- **strukturní** - interakční vazby: sociální sítě, občanská participace

Dvě podoby/efekty SK:

Svazující: vzniká v úzkých kontaktech, → homogenita, identita, reciprocita, skupinová loajalita a solidarita

Přemostující: vzdálenější kontakty (slabé vazby)

→ schopnost překračovat hranice skupin, spojuje lidi napříč odlišnými sociálními skupinami a vrstvami

- Kontakty s cizími kulturami → tolerance k odlišnostem a vzájemné pochopení, omezení předsudků, stereotypů
→ celospolečenská soudržnost v moderní multikulturní společnosti

měření: *rozsah, do jaké míry jsou jedinci napojeni na druhé s odlišnými vlastnostmi.*

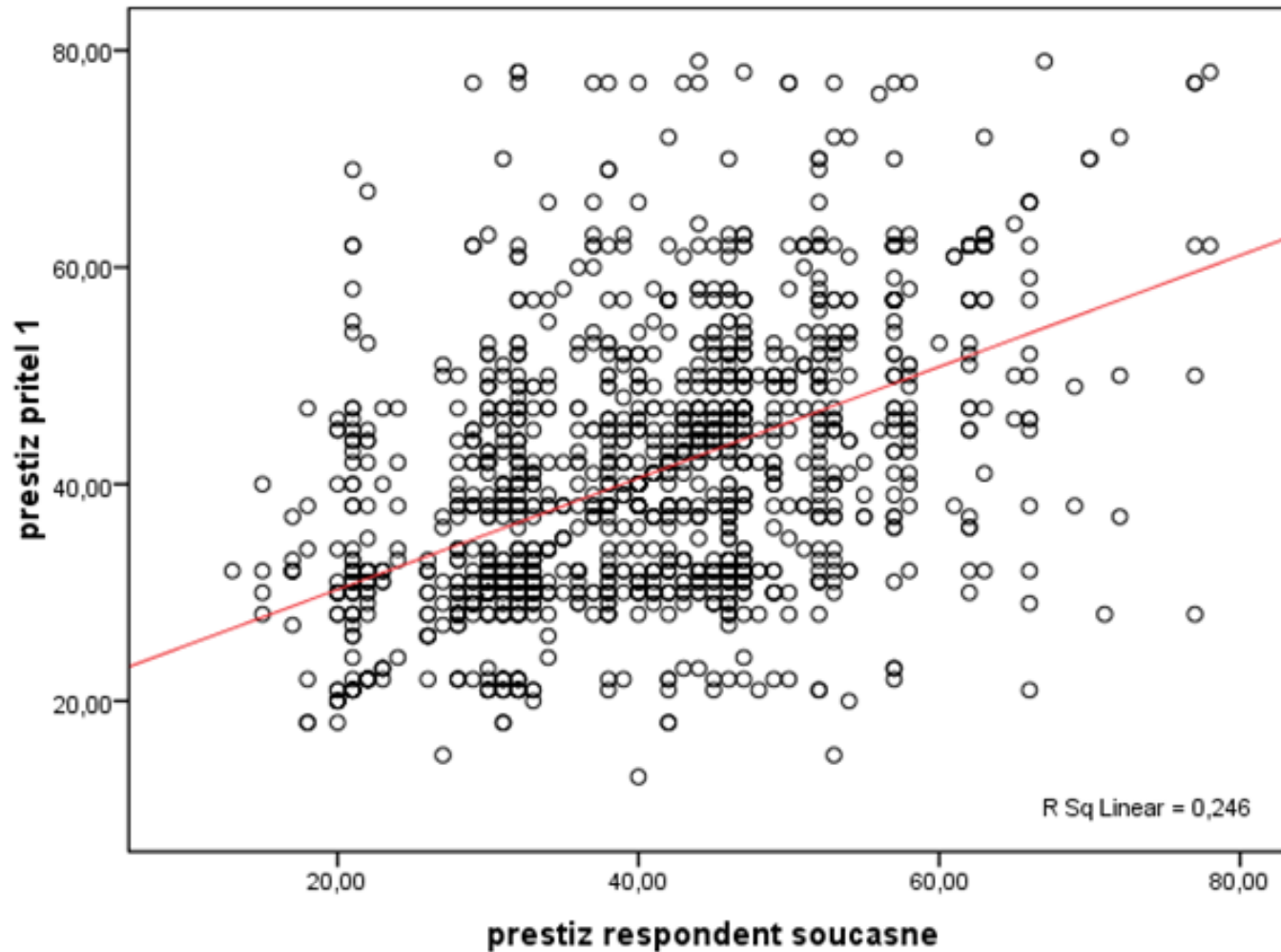
Vzdělanostní homogenita a heterogenita nejbližších přátelských vazeb

rok 2006	1. přítel	2. přítel	3. přítel	Network 3	Network 4
Homogeneita	64,5	62,8	58,3	49,2	38,1
Heterogeneita	35,5	37,2	41,7	50,8	61,9
v tom:					
Přítel s vyšším vzděláním	19,8	20,7	24,1		
Přítel s nižším vzděláním	15,7	16,5	17,1		

Časové srovnání

Pouze muži (1993 muži i ženy)					
1967*		1993	2006*		
1. přítel	2. přítel	1. přítel	1. přítel	2. přítel	
44,0	38,2	52,4	67,2	65,1	
64,0	61,8	47,6	32,8	34,9	
		32,6	17,6	18,7	
		15	15,2	16,2	

Princip diferencovaného sdružování: Profese (prestiž SIOPS) respondenta & 1.přítele

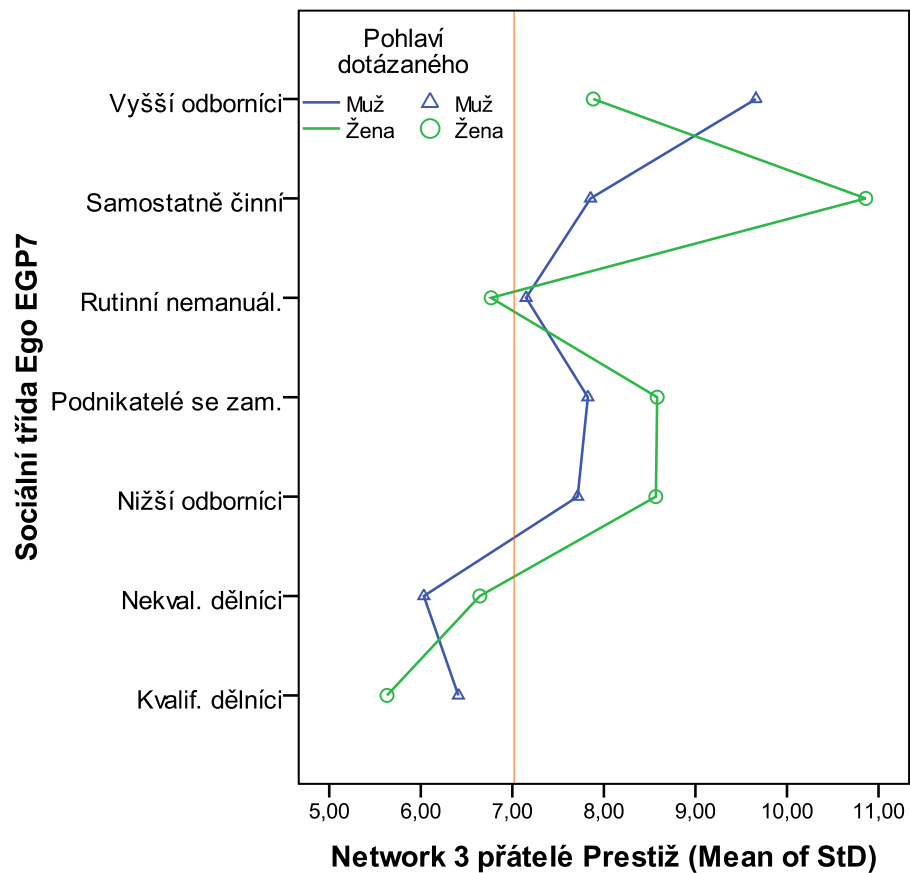
SIOPS R=0,496

**Profesní
homogenita
(ISCO)**

přítel 1/2/3

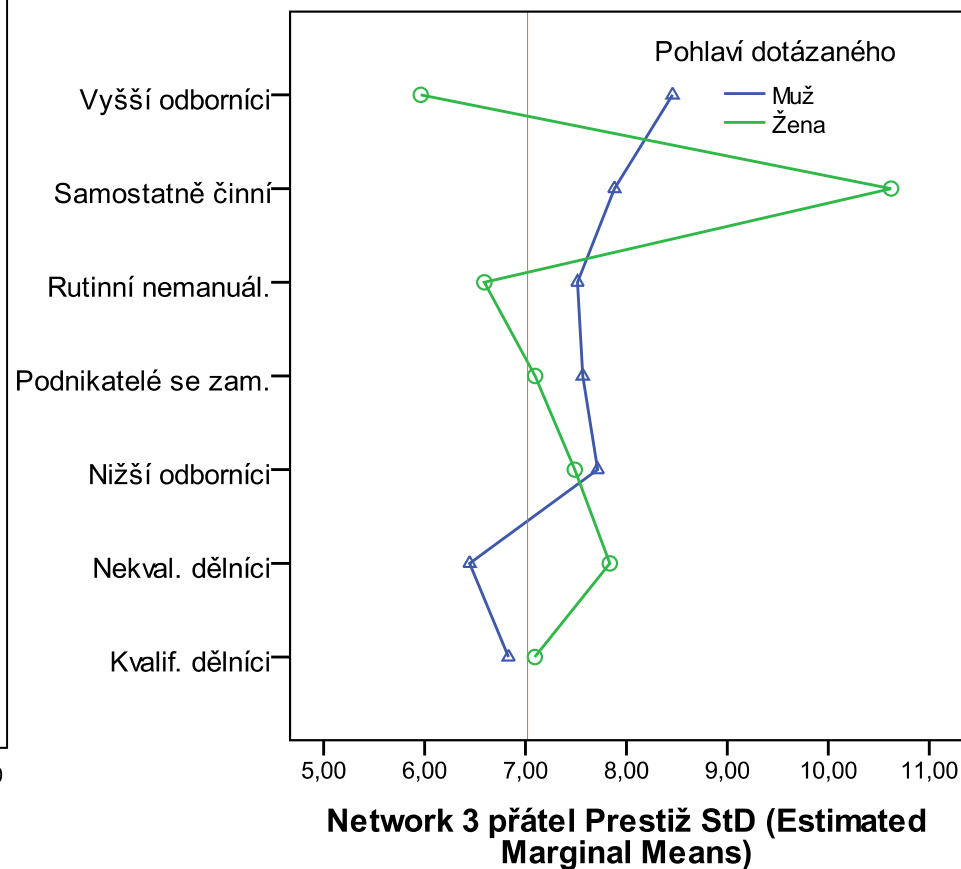
CN = 0,99 /0,99 /0,99

Heterogenita prestiže povolání v síti 3 přátel podle sociální třídy respondenta

Cases weighted by Vaha dle sexu věku vzdělání a nuts2

Estimated Marginal Means of SIOPS 3friends StD

GLM, kontrolován vliv: věku, SIOPS, velikost obce, NUTS3, participace, dobrovolnictví (adjRsqr = 0,04)

Třídní homogenita nejbližší přátelské vazby

	2006	1993*
Homogenita	41,1	41,4
Heterogenita	58,9	58,6
z toho:		
Přítel ve vyšší třídě	31,9	28,1
Přítel v nižší třídě	27,0	30,5

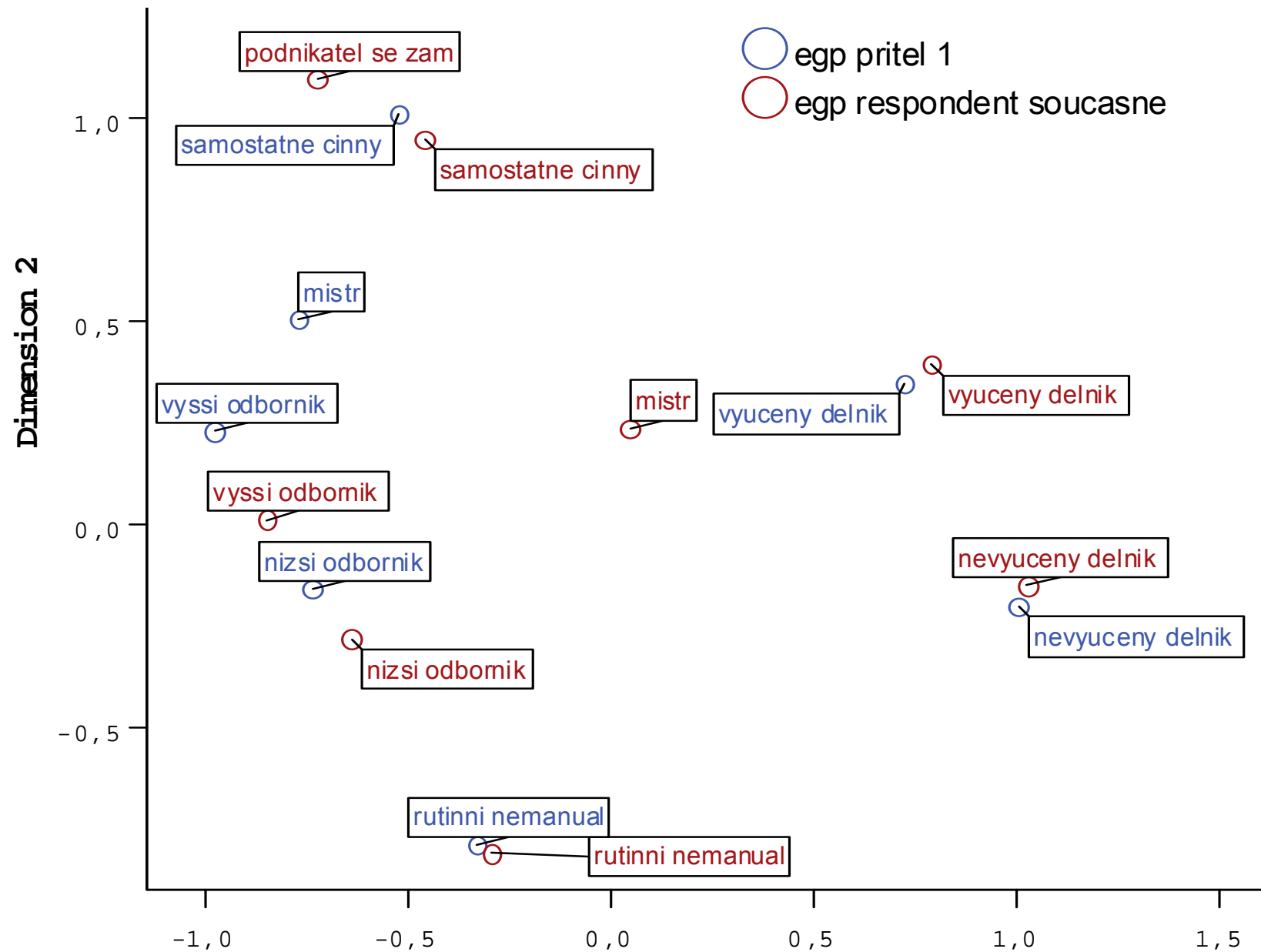
Homogenita:
muži 40 %, ženy 42 %

* rok 1993 5 tříd

EGP7 respondent	Heterogenita	Homogeneita
1 Vyšší odborníci	+++	---
2 Nižší odborníci	0	0
3 Rutinní nemanuál.	--	++
4 Podnikatelé se zam.	+++	---
5 Samostatně činní	0	0
6 Kvalif. dělníci	-	+
7 Nekval. dělníci	---	+++

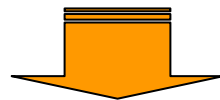

Princip diferencovaného sdružování: EGP respondenta & 1. přítele 1 (CA)

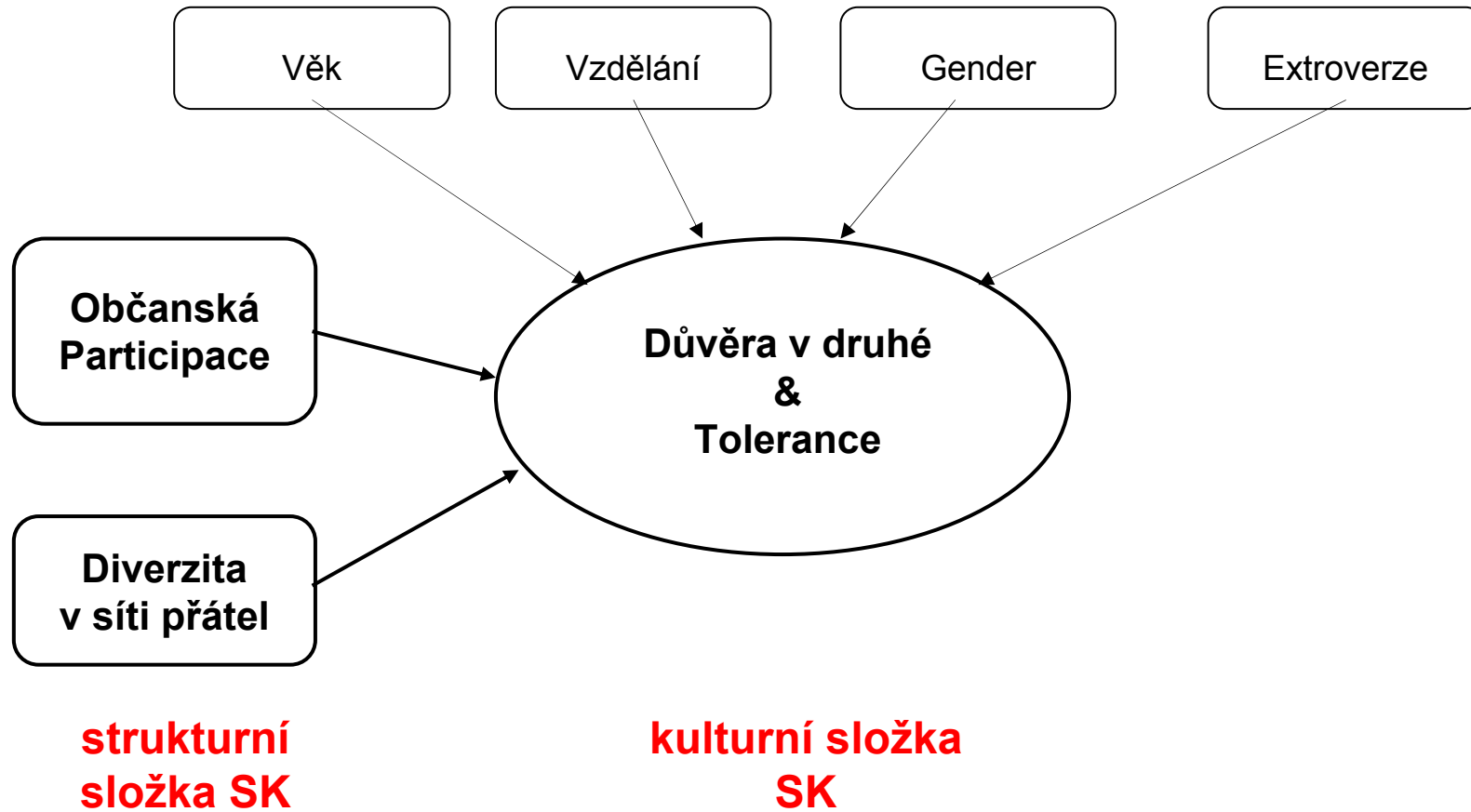
Vzdělanostní, profesní heterogeneita sítě & sociální důvěra, tolerance, anomie

- Vliv heterogenity v silných vazbách je nízký až nulový
(„podobnost podporuje podobnost“)

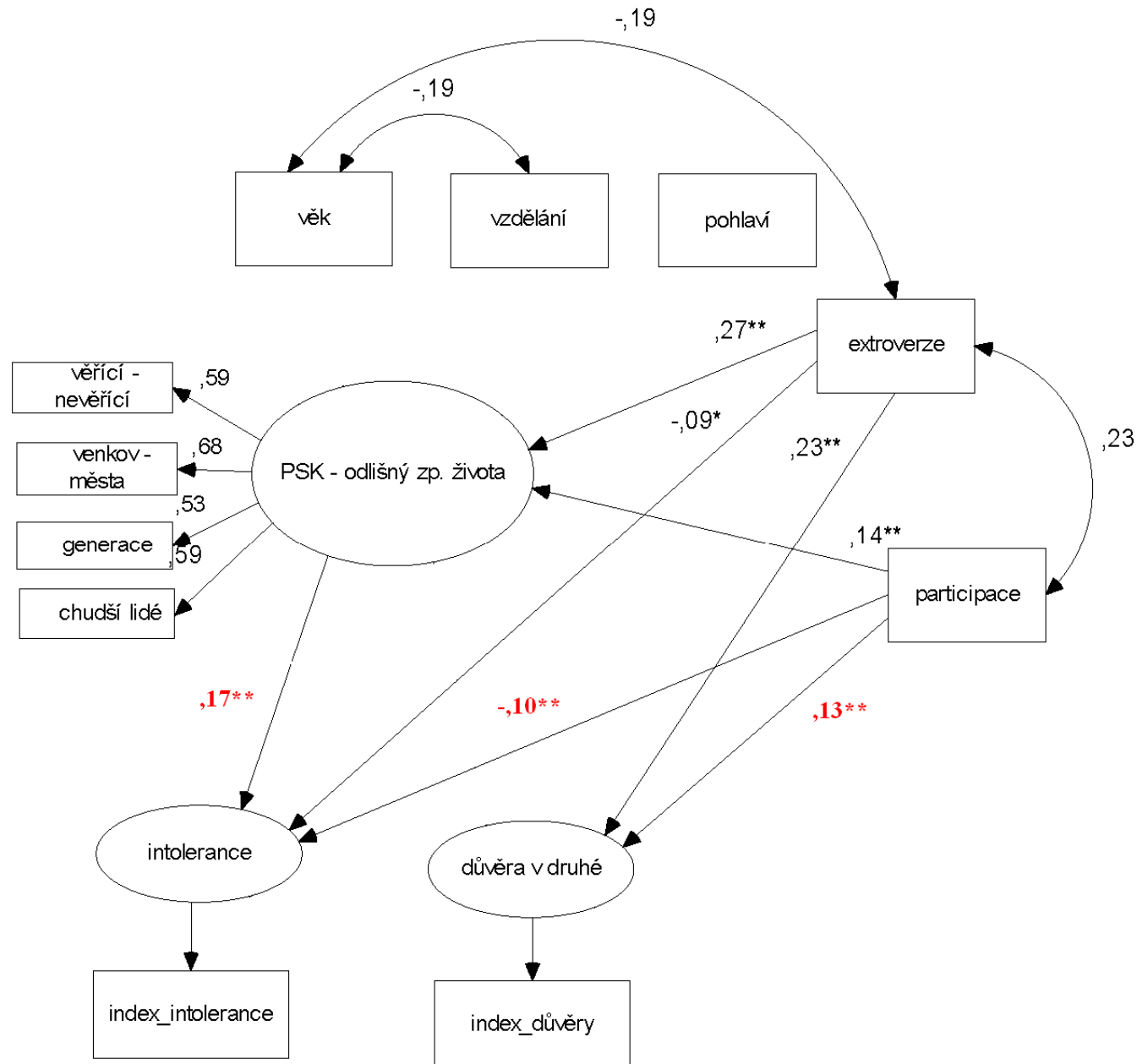

- Slabé vazby – širší okruhy přátelských vazeb

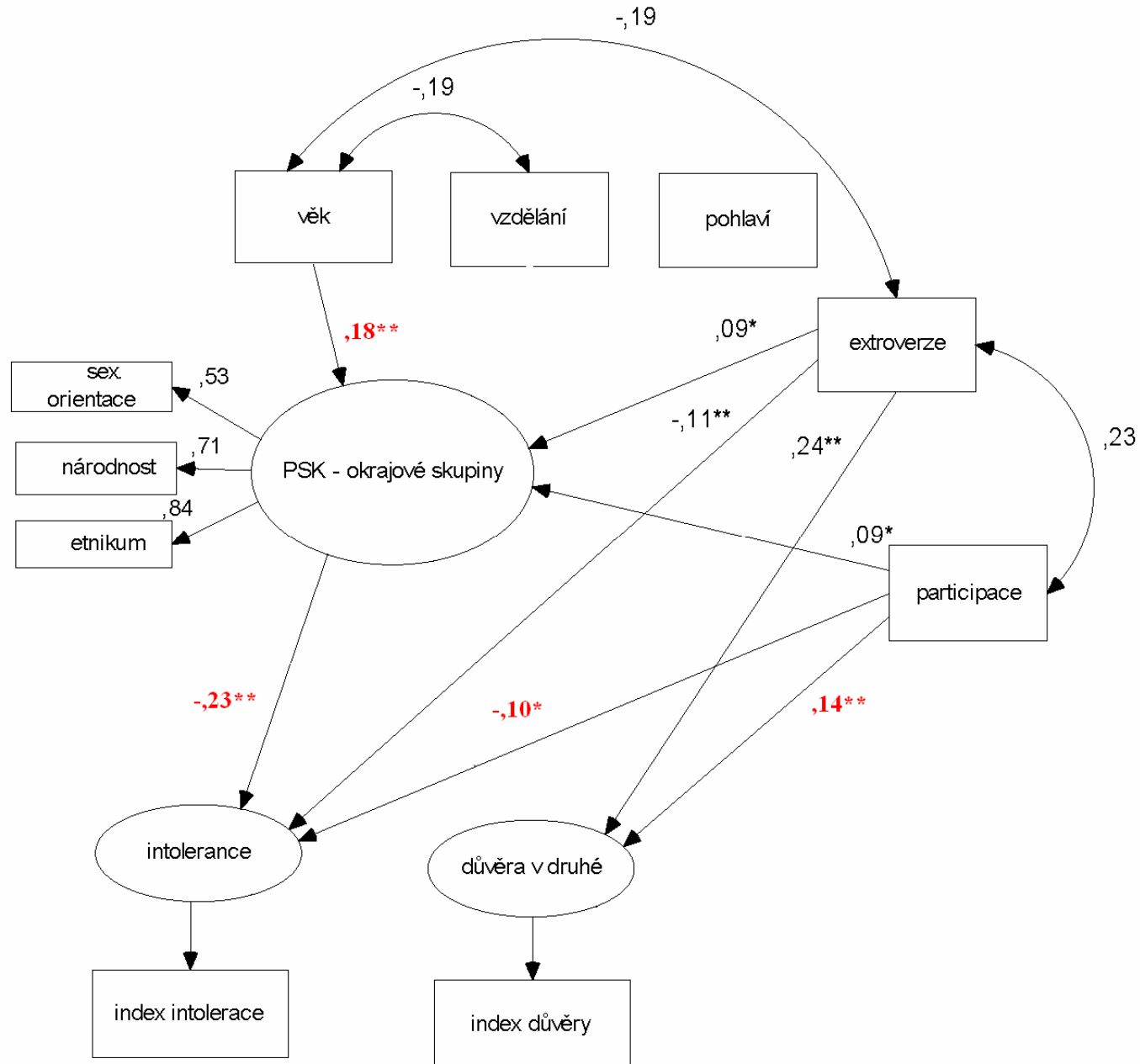
Teoretický model přemostujícího sociálního kapitálu

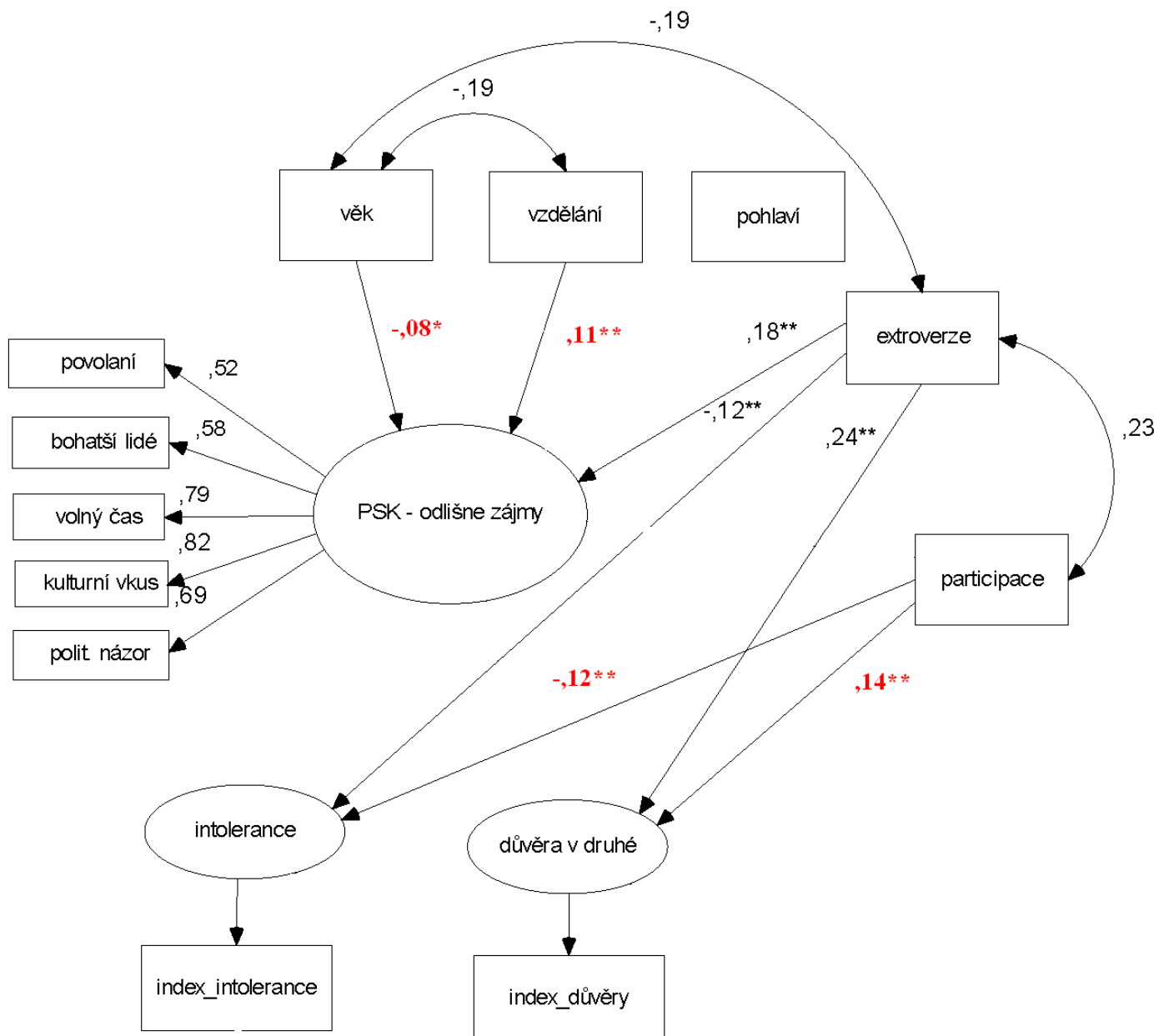
Empirický model: **odlišný životní způsob** v okruhu přátel

Empirický model: **okrajové skupiny** v okruhu přátel

Empirický model: **odlišné zájmy** v okruhu přátel

Závěry: diverzita sítí, interakce a koheze

- Stále jsme (ne-li více) společnostmi interakčně uzavřenou:
- Lidé v primárních vazbách se stýkají mezi sebou především se sobě podobnými
→ interakční bariéra, přetrvává ← kulturní vzorce, hodnoty a orientace utvářené již během procesu dosahování vzdělání
- Eufunkční vliv heterogenity přátelských sítí (tolerance) pouze slabý v dimenzích *odlišný životní způsob a okrajové skupiny pouze ve slabých vazbách* (širší okruh přátel, známých)